

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

СЕКЦІЯ 14

ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ, ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ЗАСОБУ НАЛАГОДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ

Томчаковська Юлія Олегівна Контрастивна лінгвістика: прикладні аспекти	641
Строченко Леся Василівна Англомовний військовий дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень	643
Варешкіна Наталія Володимирівна Принцип комунікативної орієнтації у навчанні читання	645
Дихта Наталя Миколаївна, Явдоцук Анастасія Андріївна Поняття юридичного дискурсу, особливості англомовної терміносистеми та її функціонування	648
Єрмоменко Світлана Василівна Українські суфікси суб'єктивної оцінки в англійському перекладі	651
Томчаковський Олександр Георгійович Англомовна навчальна лексикографія	653
Тупікова Тетяна Валеріївна, Козак Тетяна Борисівна Розвиток семантики дієслів sehen та hören у німецькій мові (діахронічне дослідження)	655
Потенко Людмила Олександрівна Особливості утворення сучасних неологізмів як мовного відображення війни у медіатекстах	658
Фрумкіна Арина Леонівна Практична підготовка викладачів немовних предметів до викладання фахових дисциплін іноземною мовою	661
Швелідзе Лідія Дмитрівна Наукова дискусія в контексті професійного спілкування	665
Alexeyev Mykola, Alexeyeva Liudmyla, Synyova Tetiana Old French in the English language of law: historical background	668
Лесневська Катерина Вікторівна Виклики у викладанні та вивченні сучасної юридичної англійської мови	671
Ковальова Ксенія Олександрівна Понятійні ознаки концепту textile в англійській мові	673

Загалом слід відзначити ідентичне функціонування однієї та іншої лексеми в синтагматичному контексті, що, мабуть, пояснюється спорідненістю їхньої етимології.

Список використаних джерел:

1. Duden. Deutsches Universalwörterbuch. – 4., neubearb. u. erweit. Aufl., Mannheim – Leipzig – Wien – Zürich : Dudenverlag, 2001. – 1892 S.
2. Lexers M. Mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch. – Leipzig : S. Hirzel Verlag, 1969. – 410 S.
3. Schützeichel R. Althochdeutsches Wörterbuch. – 4., überarb. und erg. Aufl. – Tübingen : Niemeyer, 1989. – 309 S.

Ключові слова: аудіовізуальні слова «бачити», «чути», давні німецькі тексти, семантичні характеристики, реконструкція праформ, розвиток семантики, синкретизм понять «бачити»/«чути».

Key words: audiovisual words “to see” / “to hear”, Old German texts, semantic characteristics, reconstruction of protoforms, development of semantics, syncretism of the notions “to see” / “to hear”.

ПОТЕНКО ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ НЕОЛОГІЗМІВ ЯК МОВНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ВІЙНИ У МЕДІАТЕКСТАХ

Засоби масової інформації є одним із головних джерел поширення неологізмів. Журналісти швидко реагують на зміни, що відбуваються у всіх сферах суспільства, це зумовлює активне використання нових слів у мові матеріалів [4, с. 206]. Українські мас-медіа стали одним з основних джерел дослідження української мови загалом і лексичної системи зокрема, оскільки дають змогу простежити вплив суспільства на їхній розвиток і виявити особливості взаємодії соціальної та мовної динаміки [5, с. 184]. Сучасні дослідники активно вивчають інноваційні процеси у лексичній системі української мови, що відбуваються у період російсько-української війни. Спостереження над мовою засобів масової інформації та інтернет-сайтів доводить, що лексико-семантична система у такі періоди активно продукує великий корпус неологічної лексики [1, р. 54].

Наразі існує значна кількість досліджень вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, які широко висвітлюють проблеми неологізмів у різних мовах. Зокрема, питанням лексичних інновацій присвячені наукові розвідки таких вчених, як: Л. Чумак, А. Дзюбіна, А. Стішов, Ю. Зацний, Ю. Жлуктенко та ін. Останнім часом з'явилася низка праць, в яких вивчаються різні аспекти військових неологізмів як перспективного напрямку сучасних лінгвістичних досліджень (Г. Вусик, Н. Єльнікова, М. Жулінська, О. Круглій, М. Навальна, Н. Павлик, М. Хар та ін.).

Неологізми (лексичні новотвори) – новостворені слова або вислови, поява яких спричинена виникненням нових реалій, понять, ознак, властивостей, дій, інколи ж – для заміни вже наявної назви іншою, точнішою, зрозумілішою; слово, а також його окреме значення, вислів, що постали в мові на певному етапі її розвитку та новизна яких усвідомлюється мовцями; або слово, які були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи мовленні певного автора [2, с. 482].

Вчені переконані, що неологізація лексичного складу мови пов'язана з реалізацією нових можливостей мовної системи, зокрема словотвірних. Неологізми – це основний спосіб збагачення лексичного запасу мови, оскільки це абсолютно нові лексичні одиниці в часи кожного історичного періоду. Часто такі слова можуть бути незрозумілими, адже лише входять в наше щоденне спілкування [3, с. 138]. Спостереження сучасних мовознавців над текстовим матеріалом доводять у цілому традиційні погляди на процес появи неологізмів у мові, а саме: 1) семантична деривація – виникнення нового значення у вже відомого слова; 2) словотвірна деривація – утворення нових слів за наявними в мові словотвірними моделями та морфемами; 3) запозичення з інших мов [1, с. 55]. Вивчення лексичних новотворів у сучасній українській мові становить інтерес для вчених, які працюють у різних напрямках лінгвістики. Одним із таких напрямів насамперед є неографія, що покликана фіксувати мовні явища, які виникають у лексичці, та надає матеріал для подальшого їх осмислення.

Структура мови є мовним відображенням історії розвитку суспільної свідомості її носіїв. Тому найістотніші еволюційні зміни відбуваються на лексико-семантичному рівні мови в процесі спільної трудової та мовленнєвої діяльності її носіїв. Нові суспільно-політичні, соціально-економічні, а нині воєнні реалії спонукають до оновлення лексико-семантичної системи мови.

Інноваційні процеси, особливо так званий неологічний бум, зумовлений зокрема екстралінгвальними чинниками, відображається передусім у публіцистичному дискурсі, в засобах масової інформації, інтернет-ресурсах, соціальних мережах (Facebook, Instagram, Telegram та ін.), які найбільш швидко реагують на перетворення в різних сферах життєдіяльності суспільства [1, с. 55]. З огляду на це, вчені зауважують, що «сучасним журналістам вкрай важливо дотримуватись балансу у використанні різноманітних нових словесних засобів та питомих українських відповідників. Адже надмір лексичних інновацій перешкоджає виконанню головного завдання журналістики – доступно інформувати найрізноманітніші верстви населення» [4, с. 205].

Лексичні одиниці військової тематики, «військові неологізми», сьогодні широко використовуються представниками різних верств населення, їх можна зустріти в соціальних мережах, засобах масової інформації та в розмовній мові. Військові неологізми – це данина не лише креативності української мови, а й почуттю гумору українського народу, його здатності зберігати свій дух і відчуття свободи, оцінюючи

при цьому власну ситуацію, якнайкраще описати поведінку різних людей [7]. Такі лексичні одиниці не стільки позначають предмети, поняття, або явища, скільки характеризують їх. Вони також мають значний прагматичний потенціал за рахунок експресивних, емоційних та оцінних елементів значення.

Українська мова, на думку професорки Лариси Масенко, є чи не найбільшим ворогом росії. Збірний образ російських загарбників характеризують такі новотвори, як «фашики», «рашики», «рашисти», «кадирки» (кадирівці), а от білоруських військових, що підтримують збройну агресію росії, найчастіше називають «лукашисти». Такі слова, що мають іронічно-глузливий відтінок, демонструють ставлення українців до російських загарбників: «чмобіж» – російський «частково мобілізований», «чмоня» – погано обмундирований незграбний мобілізований російської армії [8]. Окупанта прийнято називати по-всякому. «Орки» («русня», «свинособака», «ванька», «пушкінст», «путлер», «путлерюгенд», «няц-мяш», «консерва») – злочинні російські окупаційні війська, що вдерлися в Україну; первісно – фантастичні істоти, злі варвари зі звіриними рисами [10]. Окремим предметом бурхливого зростання кількості військових неологізмів стала російська пропаганда. Зокрема, вирази «негативне спливання», «негативне зростання» означають втрати, які росія намагається приховати або подати як перемогу [9].

У часи війни мова перетворюється на зброю – гумор українського народу став своєрідною «смысловую ППО», що допомагає захищатися від російської пропаганди і зберігати силу духу. Тому в цій війні мова стає на свій захист і на захист України, заявляючи гучно про власний словотвірний потенціал [8]. Поява військових неологізмів говорить як про багатство української мови, так і про інтелектуальну дотепність українців, котрі в умовах війни намагаються підтримати високий бойовий дух. Кожне нове слово відбиває волю до перемоги, гумор та здатність помічати деталі, а також є важливою складовою розвитку мови та країни загалом [9]. Інформаційна агенція Міністерства оборони України АрміяInform збрала словник неологізмів, які з'явилися в Україні після повномасштабного вторгнення росії. Словник складається з трьох розділів: 25 слів-неологізмів, 9 нових словосполучень та 9 слів, що отримали нове значення під час війни. Науковці твердять, що вік неологізмів зазвичай досить короткий. Деякі з них можуть зникнути так само швидко, як і виникли. Проте окремі слова надовго закарбовуються в мові й стають невіддільною частиною словесності [6].

Отже, у статті здійснено спробу висвітлення процесів неологізації лексичної системи української мови, що відбуваються на сучасному етапі її розвитку. З початком нового етапу війни – широкомасштабним російським вторгненням – у засобах масової інформації щодня виникають нові слова, українська мова збагачується військовими неологізмами. Аналіз досліджуваного матеріалу довів, що медіатекст є одним з основних джерел поширення неологізмів, оскільки мова мас-медіа є досить динамічною і сприяє активізації інноваційних процесів у лексиці українських ЗМІ, особливо під час війни.

Список використаних джерел:

1. Вусик Г. Л., Павлик Н. В. Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 23. Том 1. Ужгород, 2022. С. 52–57. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.1.9>
2. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. Х, 920 с. URL: <https://r.donnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789.pdf>
3. Малирчук О. Особливості творення неологізмів-телескопізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел). *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка*. Дрогобич, 2015. № 3. С. 137–140.
4. Семен Н., Тополук К. Інноваційна лексика в мові сучасних веб-медіа (на прикладі інтернет-варіанту газети «День»). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. 2020. Вип. 4. С. 205–210. <https://doi.org/10.23939/sjs2020.01.205>
5. Navalna M., Kostusiak N., Levchenko T., Oleksenko V., Shyts A., Popkova O. Extra-linguistic factors and tendencies of activation of military vocabulary in Ukrainian mass media. AD ALTA: Journal of interdisciplinary research, 2022, vol. 12. special issue XXV, pp. 184–189.
6. Армія INFORM – онлайн-медіа Міністерства оборони України. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/07/20/armyainform-predstavlyaye-slovyk-neologizmiv-ukrayinskoyi-movy/>
7. Global Voices. URL: <https://globalvoices.org/2022/10/20/in-ukraine-the-war-has-reshaped-language-to-create-new-idioms/>
8. Радіо Свобода України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/larysa-masenko-ukrayinska-mova/32126052.html>
9. РБК – УКРАЇНА. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/zhargon-ta-neologizmi-k-viyna-zbagatila-slovnikoviy-1676393294.html>
10. Українське національне інформаційне агентство. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3490258-novitni-slengizmineologizmi-movne-viddzerkalenna-vijni.html>

Ключові слова: неологізм, військовий неологізм, лексичний новотвір, мас-медіа, медіатекст.

Key words: neologism, military neologism, lexical novelty, mass media, media text.

ФРУМКІНА АРИНА ЛЕОНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент*

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ НЕМОВНИХ ПРЕДМЕТІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

На сучасному етапі модернізації системи освіти України і розбудови нової української школи постають важливі та невідкладні завдання. В Законі України «Про загальну середню освіту» [3, с. 17] наголошено, що система педагогічної освіти сьогодні має бути спрямована на підготовку педагогічних працівників нової генерації, які